

PROGRAMACIÓN ESA – ÁMBITO SOCIAL

MÓDULO III

CURSO 2020-201

FRACISCO JAVIER POCH GUTIÉRREZ

ÍNDICE

PÁX:

1. Introducción e contextualización.	4
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	5
3. Obxectivos.	7
3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO III	
4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, grao mínimo de consecución e competencias clave.	9
5. Temporalización.	15
6. Criterios de cualificación.	16
7. Procedementos de avaliación.	17
8. Instrumentos de avaliación.	17
9. Tratamento do fomento da lectura.	18
10. Tratamento do fomento das TIC.	19
11. Plans de traballo para a superación de materias pendentes.	19

11.1. CONTIDOS ESIXÍBLES

11.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES

11.3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN

12. Metodoloxía didáctica	21
13. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto	22
14. Programación de temas transversais	23
15. Medidas de atención á diversidade	24
16. Actividades complementarias e extraescolares	24

1.Introdución e contextualización.

O ensino do ámbito de sociedade na ESA a distancia pretender formar ao alumnado na comprensión e valoración dos aspectos xeográficos e sociais que se producen na sociedade do presente e do pasado, creando unha actitude crítica ante os problemas e desigualdades do mundo actual.

O ensino a distancia ten as súas peculiaridades dentro do conxunto das ensinanzas regradas. A metodoloxía da aula virtual (on line) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle ao estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a coavaliación.

O proceso de aprendizaxe debe contribuír a formar as/os alumnas/os para que, con liberdade e espírito crítico, saiba actuar na sociedade en que vive. Con todo, ao ser un ensino de adultos, moitos dos valores xa están formados, aínda que sexa preciso traballalos e reforzalos.

Os contidos seleccionados recollen aspectos xeográficos e históricos e teñen por obxectivo fundamental acadar as competencias básicas no eido das Ciencias Sociais, ademais de proporcionarlle ao alumnado a formación necesaria para que aprenda a ser máis respectuoso co medio natural e máis solidario coa sociedade en que vive.

2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1. Comunicación lingüística (CCL)
2. Competencia matemática e competencias básicas en Ciencia e Tecnoloxía (CMCCT)
3. Competencia dixital (CD)
4. Aprender a aprender (CAA)
5. Competencia Social e Cívica (CSC)
6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

2.1. Comunicación lingüística (CCL). Esta competencia é o obxectivo principal da materia e aparece en todas as unidades.

Na educación a distancia hai unha predominancia da comprensión e expresión escrita e - en menor medida- da comprensión oral en detrimento da expresión oral.

2.2 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Estas competencias reflíctense na aprendizaxe dos números cardinales, ordinales e romanos; das operacións matemáticas,...

2.3 Competencia dixital (CD). Con esta competencia o alumnado é capaz de buscar, obter, tratar e comunicar e verificar (con espírito crítico) informacións na rede.

O ensino a distancia lévase a cabo mediante a aula virtual: apuntamentos, referencias a páxinas web, ...

2.4 Aprender a aprender (CAA). O ensino a distancia favorece unha maneira de aprender autónoma. O alumnado ten que organizar o seu traballo, manexar os recursos propostos, ...

2.5 Competencias sociais e cívicas (CSC). Esta competencia intenta comprender a realidade social na que vivimos, afrontar a resolución de conflitos con valores e prácticas democráticas, mantendo unha actitude construtiva, solidaria e responsable no exercicio dos dereitos e obrigas cívicas.

Desenvolvemos esta competencia mediante o descubrimento das diferentes á propia.

2.6 Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE). Esta competencia desenvólvese no alumnado partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e atinxe á súa responsabilidade, á creatividade e á autocrítica. Trátase de recoñecer que ten a capacidade de imaxinar, de desenvolver de avaliar accións e proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza e **responsabilidade crítica**.

2.7 Conciencia e expresións culturais (CCEC). Esta competencia implica o coñecemento de diferentes manifestacións culturais, unha actitude aberta, respectuosa e crítica fronte á diversidade de expresións culturais.

3. Obxectivos

O ensino do Ámbito Social na ESA ten coma obxectivo desenvolver as seguintes capacidades:

1. **Promover** un sentimento positivo de pertenza a unha comunidade como Galicia, a un estado histórico como é España e á cultura universal.
2. **Comprender** que o patrimonio cultural, natural, histórico e artístico é diferente ao de outros lugares, participando activamente na súa defensa e conservación.
3. **Aplicar** os coñecementos adquiridos a partir do contacto coa realidade galega para comprender a súa situación actual.
4. **Identificar** e **valorar** a pluralidade das comunidades sociais ás que pertence, con plena conciencia dos seus deberes e dereitos, e rexeitando discriminacións de todo tipo.
5. **Valorar** a diversidade lingüística e cultural manifestando actitudes de tolerancia.
6. **Identificar** as interaccións que as sociedades humanas establecen cos seus territorios na utilización do espazo e do aproveitamento dos recursos naturais.
7. **Identificar** e **analizar** as relacións que se producen entre os feitos políticos, económicos e culturais que condicionan a traxectoria histórica das sociedades humanas, así como o papel que os individuos desempeñan nelas.
8. **Resolver** problemas e levar a cabo estudos e pequenas investigacións aplicando os instrumentos conceptuais, as técnicas e os procedementos básicos das ciencias sociais.

9. **Obter e relacionar** información verbal, estatística e cartográfica a partir de diversas fontes, sobre todo dos medios de comunicación, e tratala e transmitila de forma ordenada e clara.

10. **Recoñecer** as peculiaridades do coñecemento científico sobre o social, valorando o carácter relativo e provisional dos seus resultados ou a aportación persoal do investigador.

3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO III

A liña de desenvolvemento, neste módulo III, debe estar relacionada tanto coa Xeografía e a Historia, como coa Economía.

Polo que respecta a Historia, o seu coñecemento lévanos a descubrir os cambios habidos co pensamento Ilustrado, os cales dan paso a continuos cambios en pouco espazo de tempo e aparecendo un novo período da historia, obxecto de estudo neste módulo. Este período histórico caracterizado polos avances técnicos que dan lugar a aparición e introdución da máquina como factor importante de produción: nacemento da industria, a cal leva parella guerras, sobre todo as dúas máis importantes da Historia da Humanidade que teñen lugar no século XX: 1ª e 2ª Guerra Mundial. A través do seu legado imos a coñecer a Historia dos últimos tres séculos, de aí que os ámbitos temporais estean centrados na Idade Contemporánea.

Neste período de tempo vemos os cambios da sociedade, da forma de producir bens, a substitución da forza humana pola forza das máquinas, o uso de fontes de enerxía para mover as máquinas, etc. Ditos cambios van a ser continuos e moi seguidos no tempo, ata chegar a sociedade na cal vivimos hoxe, moi influenciada polos avances tecnolóxicos dos últimos tempos.

A evolución da sociedade vai parella aos cambios económicos que se suceden e que van a desembocar na actual “**globalización**” .

Os ámbitos espaciais están centrados en Europa, Península Ibérica, Galicia , e de maneira máis xeral no resto do mundo.

A través do ensino-aprendizaxe dos conceptos e procedementos deste módulo chégase á comprensión e ao coñecemento das características históricas da presente etapa histórica desde o seu inicio: **a Idade Contemporánea**. Este feito permítenos ampliar os coñecementos de sucesos históricos acaecidos neste período da Historia máis recente.

Polo que respecta ao coñecemento da Economía, o seu estudo permítenos coñecer conceptos básicos do día a día na nosa economía, así como obxectivos e prioridades da mesma.

4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, grao mínimo de consecución e competencias clave.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 3					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Competencias clave
Bloque 1. Historia					
<ul style="list-style-type: none"> • b • c • d • l • m 	B1.1 A Ilustración e a revolución científica. O alcance das novas correntes do pensamento en España e Galicia.	B1.1 Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	B1.1.1 Analiza a obra de autores clave do inicio da Idade Contemporánea e a súa influencia a nivel cultural, social, político e económico.	Recoñecer obras do inicio da idade contemporánea	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCEC • CAA
			B1.1.2 Valora o alcance da Ilustración e da Revolución Científica dos séculos XVII e XVIII.	Explica o significado da Ilustración	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CMCCT • CAA
			B1.1.3 Manifesta unha atitude crítica e de rexeitamento ante as manifestacións culturais que supoñan discriminación de calquera tipo.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece obras da Ilustración 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCEC
<ul style="list-style-type: none"> • c • e • f 	B1.2 O século XVIII: as revolucións burguesas e a crise do Antigo Réxime.	B1.2 Comprender o inicio da Idade Contemporánea dende unha perspectiva social, política e económica.	B1.2.1 Narra sinteticamente os principais feitos das revolucións burguesas do século XVIII, dando explicacións causais e valorando vantaxes e inconvenientes.	Explica o significado das revolucións	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL

• j				burguesas	
	B1.3 Do Imperio Napoleónico á época da Restauración.	B1.3 Analizar as dificultades da diplomacia europea e o alcance dos conflitos durante a época napoleónica.	B1.3.1 Analiza as relación entre reinos europeos que conduciron ás guerras.	Describe a situación política da Europa napoleónica	• CSC • CCL
• c • e • f	B1.4 Os Borbóns en España. Da Guerra de Sucesión á Guerra da Independencia. Galicia no século XVIII.	B1.4 Explicar, a través do caso español, os intentos de adaptación do Antigo Réxime e mantemento do poder por parte dos monarcas europeos na época da Ilustración.	B1.4.1 Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	• Describe as diferenzas dos réximes autoritarios, dos parlamentarios e absolutos	• CSC • CAA
• c • e • i • j	B1.5 A Revolución Industrial.	B1.5 Describir os feitos relevantes da Revolución Industrial, tendo en conta o seu encadeamento causal e o tipo de progreso que conleva, e analizar os conseguintes cambios económicos en España e Galicia.	B1.5.1 Analiza a evolución da industrialización en diferentes países de España e diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	Compara a evolución industrial de España con Europa Occidental	• CSC • CAA • CCL
			B1.5.2 Compara o proceso da Revolución Industrial en Inglaterra co doutros países.	Analiza a revolución industrial en Inglaterra	• CSC • CMCCT
			B1.5.3 Valora a industrialización en España e Galicia e a sea repercusión política e económica.	Expón os cambios que ocasionou a industrialización en España e Galicia	• CSC • CMCCT • CAA
			B1.5.4 Detecta e expón de maneira sintética os beneficios e inconvenientes que xerou a Revolución Industrial tendo en conta a situación laboral dos sectores máis desfavorecidos.	• D describe o que supuxo a industrialización	• CSC • CAA

<ul style="list-style-type: none"> • c • f • i 	<p>B1.6 Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: liberalismo e nacionalismo. Alcance dos procesos revolucionarios en España e Galicia.</p>	<p>B1.6 Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.</p>	<p>B1.6.1 Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.</p>	<p>Expón varias razóns que leva la o estoupido revolucionario</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<p>B1.6.2 Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.</p>	<p>Describe unha imaxe gráfica das revolucións burguesas</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • c • i • l • m 	<p>B1.7 Avances científicos e tecnolóxicos no século XIX. A arte.</p>	<p>B1.7 Valorar os movementos culturais e os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, consecuencia das revolucións industriais.</p>	<p>B1.7.1 Elabora un eixe cronolóxico cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cita distintos avances acaecidos no XIX 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CAA
			<p>B1.7.2 Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Distingue os movementos artísticos europeos dos asiáticos. 	
			<p>B1.7.3 Comenta analiticamente diferentes tipos de obras de arte do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comenta unha pintura do XIX 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCEC • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • c • d • i 	<p>B1.8 A expansión imperialista. A conquista do mundo por parte das potencias industrializadas. España e Galicia durante o auxo do colonialismo.</p>	<p>B1.8 Establecer xerarquías causais da evolución do imperialismo, identificando as potencias e a repartición de poder no mundo no último cuarto do século XIX e principios do XX.</p>	<p>B1.8.1 Razona a relación entre o imperialismo, a xeopolítica mundial e as relacións económicas transnacionais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón algunha razón do imperialismo 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<p>B1.8.2 Establece interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.</p>	<p>Explica as causas da 1ª Guerra Mundial</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • e • i 	<p>B1.9 O mundo de 1914 a 1918. A Primeira Guerra Mundial. A Revolución Rusa.</p>	<p>B1.9 Explicar os aspectos fundamentais da Gran Guerra e a Revolución Rusa, as súas consecuencias, e as súas interconexións.</p>	<p>B1.9.1 Comprende os aspectos básicos da Primeira Guerra Mundial e a orixe do novo mapa político de Europa.</p>	<p>Describe a Europa de 1914 ca Europa de 1918</p>	
			<p>B1.9.2 Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.</p>	<p>Expón o alcance da Revolución Rusa</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • b • c • e • i • j 	<p>B1.10 A época de Entreguerras: de 1919 a 1939. Os felices anos 20. A crise de 1929. O auxe dos fascismos.</p>	<p>B1.10 Comprender os acontecementos, fitos e procesos máis importantes do período de Entreguerras e analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.</p>	<p>B1.10.1 Contrasta diferentes interpretacións de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia acerca dos procesos máis importantes do período de Entreguerras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cita acontecementos da Europa de Entreguerras 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CAA
			<p>B1.10.2 Contrasta a crise de 1929 con crises posteriores.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as causas da crise do 29 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL • CMCCT
			<p>B1.10.3 Valora a loita da muller no movement sufraxista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as razóns da loita das mulleres para votar 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
			<p>B1.10.4 Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cita os factores que favoreceron os fascismos 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
	<p>B1.11 A Segunda Guerra Mundial (1939-1945).</p>	<p>B1.11 Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial e o contexto en que se desenvolveu o Holocausto, así como as súas consecuencias.</p>	<p>B1.11.1 Narra dunha forma fundamentada as causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial a distintos niveis temporais e xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as causas e as consecuencias da 2ª G M 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CAA • CCL
			<p>B1.11.2 Interpreta as razón da fin da Segunda Guerra Mundial a nivel europeo e mundial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fundamenta a fin da 2ª G M 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCL • CAA
			<p>B1.11.3 Explica as fases do conflito coa axuda de mapas e outras representacións.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a través dun mapa as fases da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CAA • CCL
			<p>B1.11.4 Elabora un xuízo persoal do Holocausto e as súas consecuencias a partir de información procedente de diversas fontes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Describe o Holocausto 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCEC • CD • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • c 	<p>B1.12 O primeiro terzo do século XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil.</p>	<p>B1.12 Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da</p>	<p>B1.12.1 Explica as principais reformas durante a II República española e reaccións a elas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza as reformas republicanas 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCL

<ul style="list-style-type: none"> d j 		Guerra Civil.	B1.12.2 Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	Expón as causas da Guerra Civil	<ul style="list-style-type: none"> CAA
Bloque 2. Economía					
<ul style="list-style-type: none"> a e h i p 	<p>B2.1 Ingresos e gastos. Identificación e control.</p> <p>B2.2 Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.</p>	<p>B2.1 Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.</p>	<p>B2.1.1 Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento.</p>	Elabora un plan financeiro persoal.	<ul style="list-style-type: none"> CAA CD CMCCT
			<p>B2.1.2 Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado.</p>	Na elaboración do plan anterior fai uso da informática	
			<p>B2.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.</p>	Compara distintos gráficos do plan financeiro e comentaos	
<ul style="list-style-type: none"> a c f i p 	<p>B2.3 Planificación económico-financiera: necesidades económicas nas etapas da vida.</p>	<p>B2.2 Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.</p>	<p>B2.2.1 Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional.</p>	<p>Describe a necesidade da planificación das finanzas</p>	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> a i j p 	<p>B2.4 Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.</p> <p>B2.5 Risco e diversificación.</p>	<p>B2.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.</p>	<p>B2.3.1 Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto.</p>	Expón a necesidade do aforro	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC
			<p>B2.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.</p>	Analiza o risco do endebedamento	
	<p>B2.6 O diñeiro.</p> <p>B2.7 Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.</p> <p>B2.8 Relacións no mercado</p>	<p>B2.4 Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu</p>	<p>B2.4.1 Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria.</p>	<p>Describe o funcionamento das operacións bancarias</p>	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT

	<p>financeiro: información e negociación.</p> <p>B2.9 Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.</p>	<p>uso con garantías e responsabilidade.</p>	<p>B2.4.2 Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.</p>	<p>Interpreta os contratos bancarios</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CD
			<p>B2.4.3 Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas.</p>	<p>Expón as necesidades das negociacións nas entidades financeiras</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CD
			<p>B2.4.4 Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.</p>	<p>Identifica as distintas tarxetas bancarias</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • i • p 	<p>B2.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.</p>	<p>B2.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.</p>	<p>B2.5.1 Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida.</p>	<p>Distingue os distintos tipos de seguros</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CCL • CMCCT

5. Temporalización

Como a ESA é cuadrimestral e está distribuído en dúas avaliacións, a distribución é a seguinte:

Módulo III	
1ª AVALIACIÓN	<p>Unidade 9: Séculos XVIII e XIX. A Ilustración. As revolucións burguesas. O Imperio napoleónico. Os Borbóns en España. A Revolución Industrial</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Que foi o Antigo Réxime? Características principais do Antigo Réxime. - O despotismo ilustrado. - A Ilustración. En que consistiu a Ilustración? 2. O Século XVIII. As revolucións burguesas e a crise do Antigo Réxime. O Imperio napoleónico. Os Borbóns en España. As revolucións liberais burguesas. A independencia dos Estados Unidos (EE UU) en 1776. As trece colonias inglesas. - Do Imperio napoleónico á época da Restauración - Os Borbóns en España. Da Guerra de Sucesión á Guerra da Independencia 3. A Revolución Industrial O proceso de industrialización - A Revolución Industrial en España 4. As revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX. Liberalismo político. 5. Avances científicos e tecnolóxicos no século XIX. 6. A arte. 7. Glosario <p>UNIDADE 10: O século XIX. Imperialismo. Século XX: I Guerra Mundial. A Revolución rusa. A época de entreguerras. Os fascismos. A II Guerra Mundial. A II República e a Guerra Civil.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O Século XIX. Imperialismo. Causas do imperialismo - Consecuencias do imperialismo 2. Século XX: A Primeira Guerra Mundial. A Revolución rusa. Período de Entreguerras. A II Guerra Mundial. 3. O primeiro terzo do Século XX en España e Galicia. II República e Guerra Civil. 4. A arte - A arte no século XX. Arte contemporánea. 5. Glosario

2ª AVALIACIÓN	<p>UNIDADE 11: Planificación económico-financeira. Os orzamentos.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ingresos e gastos. Identificación e control. 2. Que é e como se elabora un orzamento? Reglas básicas para controlar os ingresos e os gastos - Estrutura dun orzamento - Pasos para elaborar un orzamento. 3. Necesidades económicas nas etapas da vida. 4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións O aforro - Aforrar ou endebedarse? - Os plans de pensións. 5. Risco e diversificación - Risco financeiro - Diversificación 6. Glosario <p>UNIDADE 12: O diñeiro. O mercado financeiro</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O diñeiro - Funcións do diñeiro - A evolución do diñeiro - Tipos de diñeiro - Contas bancarias - As tarxetas - A banca en liña 2. O mercado financeiro 3. O contrato de seguro 4. Glosario
----------------------	--

6. Criterios de cualificación

ACTIVIDADES AVALIADORAS	NÚMERO MÍNIMO POR AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA NOTA DA AVALIACIÓN
1. EXAMES: Abertos ou de redacción Pechados	1	100,00%

Ao longo do curso realizaranse dúas probas (exames), fixadas a tal fin pola xefatura de estudos, que **constituirán o 100% da nota final da alumna/o.**

De non superaren a proba obxectiva da primeira avaliación, as alumnas/os deberán examinarse de toda a materia na segunda avaliación ou final. A **cualificación final** obtense **da media das dúas probas** obxectivas realizadas durante o cuadrimestre ou, no seu defecto, da nota obtida no exame final. Para aprobar nas convocatorias ordinaria ou extraordinaria a media debe ser 5 ou superior.

7. Procedementos de avaliación

Ao ser un ensino a distancia, boa parte do protagonismo do proceso de ensino-aprendizaxe recaerá no propio alumnado. É moi importante que o alumnado estea en contacto co profesor nas horas de Titoría Multimedia ou que cando menos acceda dunha forma periódica á Aula Virtual para consultar toda a información que o profesor vaia incorporando.

A avaliación do alumnado basearase no seguinte:

- Cada semana, o profesor ou profesora indicará na aula virtual unha orientación do tema a traballar nesa semana. Como o ensino é a distancia, o alumnado poderá distribuír os contidos segundo quixer, mais a tarefa do profesor será ir guiando nunha distribución o máis axeitadamente os contidos e actividades (colgadas na Aula Virtual) ao longo do curso. En caso de poñer actividades, cada semana o profesor achegará ao alumnado unha serie de actividades voluntarias sobre o tema que están a tratar.
- Ao final de cada cuadrimestre, o/a profesor/a desenvolverá unha proba escrita sobre as unidades didácticas traballadas nese tempo.
- Ao longo de cada cuadrimestre, o/a profesor/a corraxirá os exercicios voluntarios achegados polo alumnado e remitiralle a través da aula virtual os resultados.

8. Instrumentos de avaliación

As probas obxectivas consistirán nunha serie de preguntas a responder polo alumnado. Estas cuestións combinarán exercicios de resposta verdadeiro/falso, resposta múltiple, comprensión de pequenos textos, gráficos, imaxes, cuestións de desenvolver, definición de conceptos... As devanditas preguntas poderán variar no que a extensión e puntuación se refire, mais a nota final virá indicada numericamente, debendo

obterse unha nota mínima de **5 sobre 10** para superar a avaliación.

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas de cada módulo, o profesor contará:

- O resultado das dúas probas escritas, unha por cada avaliación, que todo o alumnado deberán desenvolver ao longo do módulo, un por cada cuadrimestre.
- A participación activa das/os alumnas/os na aula virtual, as consultas a través da propia aula, do foro disposto na web, etc.

Tamén se terá en conta en caso de dúbida na nota final, e no caso de ter postos, os exercicios voluntarios feitos e entregados polas/os alumnas/os nos prazos marcados.

9. Tratamento do fomento da lectura

A singularidade da educación a distancia, co seguimento da materia a través da aula virtual, traballando en grande parte os materiais colgados nela, fan que a lectura sexa básica para unha boa consecución das competencias básicas. A transmisión oral, profesor/a-alumna/o, alumna/o-profesor/a, sempre presente e accesible, está vinculada fundamentalmente á titoría presencial, que se desenvolve unha vez á semana, así como ás horas de atención telefónica. Deste xeito, a lectura é básica, xa que o achegamento á materia faise lendo os materiais colgados na web.

Para todos os temas tratados ao longo do módulo, e posible que se lle achegue ao alumnado lecturas complementarias que o axuden a afondar nos obxectivos e competencias básicas e, se é posible, incentivarase o seu uso a través de traballos complementarios.

10. Tratamento do fomento das TIC

No sistema de ensino da ESA a distancia, o uso das TICs é un dos instrumentos e recursos básicos de aprendizaxe e de comunicación entre alumnado e profesorado. Pode resultar redundante este obxectivo, sen embargo sempre debemos fomentar que o alumnado saque o máximo proveito destes recursos e desenvolva a súa autonomía.

Aproveitando a grande base que supón a aula virtual coa que conta o centro (<http://www.iessanclemente.net>) traballarase para:

- Estimular ao alumnado no uso de todas as utilidades da plataforma educativa para que consigan un maior aproveitamento das súas posibilidades (foros, FAQs, correo, fonoteca,...).
- Fomentar a busca selectiva de información en internet de forma precisa e rápida. Para conseguir este obxectivo, a información que se facilite ao alumnado deberá ser ordenada, diferenciando os documentos de obrigado estudo, dos que sexan de ampliación, evitando así o exceso de información.

Por outra banda, nas titorías presenciais insistiremos en:

- Utilizar programas de presentacións informáticas (tipo power point), na busca de estimular unha explicación clara e concisa da materia, axudando a desenvolver a capacidade de síntese de todo o alumnado.
- Utilizar a pantalla virtual existente no centro.

11. Plans de traballo para a superación de materias pendentes

11.1. CONTIDOS ESIXIBLES

Todo o alumnado que non acadase os obxectivos mínimos nin adquirise as competencias básicas establecidas para cada módulo do Ámbito Social da Educación Secundaria de adultos, terá unha nova oportunidade de adquirilos.

Entendemos que os contidos esixibles para a superación do módulo pendente serán os mesmos indicados no apartado de mínimos esixibles para a contribución das materias ao logro das competencias básicas. Neste apartado de mínimos esixibles veñen enumerados os contidos mínimos que consideramos que son ineludibles para unha comprensión elemental dos temas tratados en cada módulo e que lle van permitir o logro das competencias básicas.

11.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES

No ensino a distancia é fundamental a constancia do alumnado, xa que disto depende en boa medida a consecución dos obxectivos previstos neste tipo de educación. O illamento do alumnado fai que, ante as primeiras dificultades, haxa un bo número de matriculados que abandonen ou relaxen as súas actividades. Cómpre, pois, que o profesorado exerza de guía, marque as pautas de estudo e axude nos ritmos ao alumnado.

É importante que os/as estudantes que non desen superado os obxectivos dun módulo non abandonen e se presenten á avaliación extraordinaria que se lles oferta. Para manter ese ritmo de traballo e de estudo, a través da aula virtual, o profesor deseñará un programa de reforzo que permita a recuperación do módulo pendente.

O obxectivo fundamental do programa de reforzo é ir marcando, a ser posible a través dunhas actividades voluntarias, as pautas de traballo que ten que seguir quen queira recuperar algún módulo pendente. As actividades son voluntarias, porque a finalidade non é avaliadora, senón sobre todo servir de guía ao alumnado.

As actividades (se é posible colgalas) consistirán:

1. Exercicios de preguntas tipo exame para insistir nos contidos teóricos fundamentais.
2. Probas prácticas para afondar no dominio dos diferentes procedementos traballados no módulo.

Se non hai actividades colgadas:

- Afondar no repaso do exame corrixido que está colgado na Aula Virtual, tratando de facelo varias veces e razoando as respostas.

- Tratar de traballar as ilustracións das unidades, así como os textos, citas, etc que hai nos contidos das unidades.

11.3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas do módulo que as/os alumnas/os deben recuperar, o profesorado contará:

1. A avaliación extraordinaria do módulo: Unha proba escrita na que se avaliará sobre os contidos mínimos esixíbeis.
2. En caso de subir o profesor/a exercicios: a realización das actividades voluntarias. Este apartado contará sempre que haxa dúbida na nota.
3. A participación activa das/os alumnas/os na aula virtual, as consultas a través da propia aula, do foro disposto na web, etc.

12. Metodoloxía didáctica

O ensino a distancia ten unhas características propias que a singularizan dentro do conxunto dos ensinos regrados. Entre unha das estratexias de aprendizaxe que se propoñen atópanse:

1. A retroalimentación como estratexia de avaliación formativa.
2. A metodoloxía da aula virtual (on line) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle a/o estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a coavaliación.
3. O foro como estratexia avaliación sumativa.

A respecto da retroalimentación como estratexia de avaliación formativa considérase como unha comunicación descritiva continua que

facilita información ao estudante ou ao grupo sobre como son os seus avances ou progresos ao comezo, durante, e ao final do desenvolvemento dos procesos de ensino e de aprendizaxe.

O foro como ferramenta de avaliación está dirixido á autoavaliación e á coavaliación, xa que permite desenvolver un tema específico, o cal os estudantes irán nutrindo e xerando un debate coas diferentes formulacións e intervencións que realicen. Estes serán moderados polo profesor que conducirá as intervencións cara ao propósito avaliativo, o cal xa foi negociado con anterioridade cos estudantes. Establecendo os criterios de avaliación con claridade e precisión do que se espera lograr.

A aula virtual é un recurso en que mostra a natureza evolutiva do desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, brinda a oportunidade para reflexionar sobre o crecemento do estudante. Proporciona evidencia do coñecemento, as habilidades e as disposicións de quen o elabora e reflicte o que se quere aprender e o xa aprendido. É a historia dos procesos de ensino e aprendizaxe de cada estudante. Nel alóxanse todas actividades realizadas polos estudantes e obsérvanse os cambios evolutivos dos procesos.

Estas estratexias brindan autonomía e requiren do desenvolvemento de competencias comunicativas, unha estrutura do proceso avaliativo que se constrúa en base ao diálogo para que se establezan compromisos pedagóxicos que posibiliten o éxito do estudante a distancia. O uso das tecnoloxías permite a interdependencia, a interacción inmediata, mediata, oportuna e pertinente. Requiren de planificación, claridade e precisión. A formulación de criterios e do que se quere avaliar e pretende avaliar en cada unha das actividades.

13. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto

Usaremos as Unidades Didácticas editadas pola Consellería de Educación da Xunta de Galicia para a ESA.

Ademais, na medida do posible, proporcionaremos ao alumnado material complementario, a través da aula virtual, coma presentacións, gráficas, mapas, mapas conceptuais, etc., que faciliten o traballo e a comprensión da materia de cada módulo. Isto complementarase con vídeos, de tempo breve, que faciliten a comprensión da materia vista en cada unha das unidades.

Cómpre destacar especialmente todos os recursos estritamente educativos ou outros relacionados coas materias, que presenta internet. O papel do profesor será animar a indagar e afondar en internet polos diferentes contidos do curso, así como establecer unhas orientacións básicas que axuden ao alumnado a non perderse nesa enorme fonte de información. Insistirase neste eido na busca de que o alumnado se converta no principal protagonista do proceso educativo, desenvolvendo a competencia de aprender a aprender, utilizando distintos recursos e fontes xeográficas, históricas e económicas. É fundamental o traballo individual.

14. Programación de temas transversais

Os temas transversais prográmanse ao longo de todo o currículo da materia, integrados no conxunto dos contidos da materia.

No ámbito da sociedade abordamos de forma transversal os seguintes:

Educación moral e cívica

Educación para a paz

Educación para igualdade de oportunidades entre ambos sexos

Educación ambiental

Educación para a saúde e educación sexual

Educación viaria

Educación para o consumo

Os temas transversais perseguen que a educación integral das persoas teña en conta non só as capacidades cognitivas e intelectuais, senón atender tamén ao desenvolvemento da capacidade afectiva, da relación interpersonal e social. Axudan a desenvolver persoas reflexivas e críticas co entorno social e físico, que coiden de si mesmas, e que sexan quen de implicarse en cambios de actitudes prexudiciais por outras máis respectuosas consigo mesmo, co medio natural e coa sociedade en xeral.

Dentro deste ámbito incidirase especialmente:

- Módulo II: a igualdade de xénero, as consecuencias das desigualdades ao longo da historia, a educación para o coidado do medio, para a paz , a interculturalidade, etc.

Valoraranse as actitudes que se desprenden do desenvolvemento de actividades voluntarias relacionadas con estes aspectos e pautas de comportamento (a través da aula virtual).

15. Medidas de atención á diversidade

A singularidade da educación secundaria de adultos a distancia supón que, aínda que sexa consciente da diversidade do alumnado matriculado nesta ensinanza (disposición horaria, idade, tempo que pasou dende que realizou os seus últimos estudos regrados, motivación, discapacidades físicas, etc.), o escaso contacto presencial, unido á chegada de novos alumnos matriculados até datas moi próximas á realización da primeira proba escrita no primeiro cuadrimestre, fai que sexa moi difícil traballar a diversidade específica do alumnado. Con todo, na planificación dos obxectivos e contidos está presente a gradación de diferentes ritmos de aprendizaxe que abrangan unha variedade tal que permita traballar co alumnado para lograr acadar as competencias básicas establecidas para o módulo.

Ademais dos contidos e actividades obrigatorias, ao longo do módulo presentarase na aula virtual un conxunto de actividades de reforzo e ampliación, que teñen por obxectivo ofrecer os recursos básicos para que todo o alumnado poida acadar o máximo desenvolvemento das competencias básicas e os obxectivos do módulo.

16. Actividades complementarias e extraescolares

A singularidade da educación a distancia fai que sexa imposible deseñar actividades complementarias e extraescolares para que participe o conxunto do alumnado matriculado nos módulos. Se xa somos conscientes da importancia de superar a aula para o logro das competencias básicas, no ensino a distancia isto é máis que evidente aínda que se aproveiten todas as oportunidades que ofrece unha

aula virtual.

Asemade, este curso está totalmente condicionado polas restrición que a pandemia COVID 19 marca para todo tipo de modalidade de desprazamentos.

Porén, intentaremos movernos de xeito virtual por espazos diversos e percorrерemos do mesmo xeito lugares, exposicións, edificios e obras de todo tipo que concorran nos diversos obxectos de estudo que imos a coñecer.

Santiago de Compostela, setembro de 2020